

Ernesto Fenollosa Forner

Universitat Politècnica de València
efenollo@mes.upv.es

Ivan Cabrera i Fausto

Universitat Politècnica de València
ivcabfau@mes.upv.es

Jordi Franquesa Sánchez

Universitat Politècnica de Catalunya
jordi.franquesa@upc.edu

Maria Piqueras Blasco

Universitat Politècnica de València
mapibla1@doctor.upv.es

Editorial. Hàbitat i objectius de desenvolupament sostenible

Al llarg de la seua història l'ésser humà ha transformat l'espai que habita per possibilitar les seues activitats creixents i millorar les seues condicions de vida com a individu i com a col·lectiu. Aquesta activitat transformadora ha crescut exponencialment des de finals del segle XIX afectant el medi ambient, accelerant el canvi climàtic i posant en perill la sostenibilitat del model. Amb l'objectiu de conscienciar sobre la situació, el 1987 l'Informe Brundtland definia com a desenvolupament sostenible aquell "desenvolupament que satisfaga les necessitats del present sense comprometre la capacitat de les generacions futures per satisfer les necessitats pròpies". Sobre aquesta definició i atesa la situació actual del planeta i la humanitat, podem continuar actuant com fins ara?

Amb l'antecedent de l'Agenda 21, document resultant de la Cimera de Rio de Janeiro al 1992, s'aconsegueixen acordar a La Cimera del Mil·lenni de Nova York de l'any 2000, huit objectius per erradicar la pobresa extrema i la fam i aconseguir un món millor. Posteriorment,

Editorial. Habitat and Sustainable Development Goals

Throughout their history, human beings have transformed the space they inhabit to enable their growing activities and improve their living conditions as individuals and as a group. This transformative activity has grown exponentially since the end of the 19th century affecting the environment, accelerating climate change and jeopardizing the sustainability of the model. With the aim of raising awareness of the situation, in 1987 the Brundtland Report defined sustainable development as "development that meets the needs

of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs". On this definition and given the current situation of the planet and mankind, can we continue to act as we have until now?

With the background of Agenda 21, a document resulting from the Summit in Rio de Janeiro in 1992, it was possible to agree at the Millennium Summit in New York in 2000, eight objectives to eradicate extreme poverty and hunger and achieve a better

l'Assemblea General de les Nacions Unides va acordar el 2015 impulsar els anomenats Objectius de Desenvolupament Sostenible per fixar com a punt de partida de qualsevol actuació el criteri de sostenibilitat.

Encara que d'una manera o altra els disset objectius tenen relació amb les maneres d'habitar, no hi ha dubte que l'orientat a "Ciutats i comunitats sostenibles" presenta una relació directa amb els llocs -territori, ciutats i edificis- on s'habita, amb l'indubtable protagonisme de l'arquitectura. Els seus professionals són els actors principals en la planificació i gestió del territori, que en algunes zones pateix una pressió descontrolada per la seua ocupació, i de les ciutats i els espais públics que han de ser el reflex del temps, de la societat i dels ciutadans, que les habiten. També en el disseny i materialització dels seus edificis, la construcció dels quals, ús i manteniment tenen un important impacte en el medi ambient atès l'important consum de recursos naturals i energia necessaris. Per això cada vegada resulta més imprescindible mantenir les edificacions existents, rehabilitant-les per a nous usos com

world. Subsequently, the General Assembly of the United Nations agreed in 2015 to promote the so-called Sustainable Development Goals to establish the criterion of sustainability as the starting point for any action.

Even though in one way or another the seventeen goals are related to ways of living, there is no doubt that the one focusing on "Sustainable cities and communities" has the most direct relationship with the places -territory, cities, and buildings – where

we inhabit, with the undoubted leading role of architecture. Its professionals are the main actors in the planning and management of the territory, which in some areas suffers from an uncontrolled pressure due to its occupation, and of cities and public spaces that must reflect the time, society and citizens who inhabit them. Also, in the design and materialization of its buildings, whose construction, use, and maintenance have a significant impact on the environment given the meaningful consumption of natural resources and necessary energy. This is

a alternativa a la inèrcia devoradora del sistema que arrasa amb allò vell per tenir excusa de tornar a reconstruir. Així, doncs, el disseny arquitectònic i altres disciplines afins han de reorientar el seu model i incorporar ara, de manera inexcusable, els criteris de l'economia circular: redissenyar, reduir, reutilitzar, reparar, renovar, recuperar i reciclar.

L'indubtable interès de la temàtica proposada per al tercer número d'ANUARI d'Arquitectura I Societat ha donat lloc a tretze articles de variat contingut i procedència -fins a set països europeus diferents- que no només ofereixen els resultats de les darreres investigacions i avenços en el camp sinó que també propiciaràn la conscienciació del lector per garantir el benestar actual i el de generacions futures. Pel que fa a les temàtiques, diversos articles aborden, des de diferents punts de vista, el projecte urbà aportant propostes per a la millora de l'espai públic i del benestar dels ciutadans. La rehabilitació i/o reutilització del parc edilici existent, tant el destinat a habitatge com a altres usos com a pavellons expositius és el tema, respectivament, de dos articles més i els criteris de disseny de la forma sota criteris de sostenibilitat i els criteris de disseny per aconseguir el benestar emocional dels usuaris, els temes de tres articles més. Finalment, dos treballs posen el focus a l'àmbit territorial i un altre en la problemàtica de la mobilitat. Amb més detall es descriuen a continuació, una per una totes les aportacions.

Juhani Pallasmaa aborda al seu manuscrit "El no-lloc i la nostàlgia a l'era de la mobilitat" el tema de la mobilitat. Es tracta d'un assumpte ampli que es pot analitzar des de múltiples punts de vista: com a dret humà fonamental, com a factor determinant en la interacció humana a nivell social i cultural, entre d'altres, així com les conseqüències ecològiques i ètiques que se'n deriven. En aquest cas el focus es posa sobre les conseqüències de la mobilitat geogràfica i del transport motoritzat cada vegada més accelerat.

"La cooperativa d'habitatge en cessió d'ús és un model alternatiu que pretén garantir el dret a un lloc digna i assequible, combatre l'especulació immobiliària i promoure la convivència i la gestió participativa dels immobles." Amb aquest manifest s'inicia el resum del treball d'Aaron Jara i Juan Villasante que mostraran el projecte d'una cooperativa d'habitatges al municipi de Manuel, a la província de València. El projecte ha pres com a premisses la implantació

why it is increasingly essential to maintain existing buildings, rehabilitating them for new uses as an alternative to the devouring inertia of the system that destroys the old in order to have an excuse to rebuild again. Thus, architectural design and other related disciplines must reorient their model and incorporate now, inexcusably, the criteria of the circular economy: redesign, reduce, reuse, repair, renovate, recover, and recycle.

The undoubted interest of the topic proposed for the third issue of ANUARI d'Arquitectura I Societat has given rise to thirteen papers of varied content and origin - up to seven different European countries - which not only offer the results of the latest research and advances in the field but will also promote the awareness of the reader to ensure the current well-being and that of future generations. Regarding the topics, several manuscripts address, from different points of view, the urban project providing proposals for the improvement of public space and citizenry wellbeing. The rehabilitation and/or reuse

of the existing building pool, both for housing and for other uses such as exhibition pavilions is the subject, respectively, of two more papers and the design criteria of the form under sustainability criteria and the guidelines of design to achieve the emotional well-being of users, the topics of three more works. Finally, two manuscripts focus on the territorial level and another on the issue of mobility. All the contributions are described in more detail below, one by one.

Juhani Pallasmaa addresses the issue of mobility in his manuscript "Existential homelessness. Placelessness and nostalgia in the era of mobility". It is a broad matter that can be analyzed from multiple points of view: as a fundamental human right, as a determining factor in human interaction at a social and cultural level, among others, as well as the ecological and ethical consequences that derive from it. In this case, the focus is on the consequences of geographical mobility and increasingly accelerated motorized transport.

de criteris de consum i modes de vida sostenible en concordança amb els objectius de desenvolupament sostenible.

Hi ha en la història nombrosos jardins que han estat descrits com a autèntics paradisos: els jardins penjants de Babilònia, el jardí de l'Edèn i molts altres. Paolo de Marco mostra recents polítiques urbanes que proposen introduir la natura, entesa com l'antic jardí ideal, a l'espai públic com a estratègia per canviar el caràcter de les ciutats. És utòpic dissenyar la ciutat com un jardí?

Lenka Štěpánková posa en valor els pavellons Y, C i Z del Centre d'Exposicions de Brno, exemples interessants de l'arquitectura moderna de Txecoslovàquia realitzats a mitjans del segle XX. Planteja un debat sobre la rehabilitació i la reutilització d'aquests edificis utilitzant criteris de sostenibilitat conservant alhora el seu caràcter original que no era altre que el de centre d'exposicions i fira comercial.

La fita zero com a espai on es produeixen les relacions socials és el tema de l'article presentat per David García Asenjo. Un espai que ha anat perdent protagonisme a l'àmbit públic com a conseqüència del menor ús comercial de les plantes baixes dels edificis a causa dels canvis als hàbits de consum, derivats a les grans superfícies comercials i al consum per la xarxa. L'article mostra propostes que propicien la integració d'aquests locals recuperant l'ús col·lectiu.

Isben Onen aborda el cicle creatiu de l'objecte arquitectònic que, com explica, implica una "contemplació filosòfica" i un procés de reflexió de les "decisions de disseny". En el desenvolupament de les formes, que en les primeres fases apareixen com a més dinàmiques i abstractes, proposa prioritzar l'enfocament social de l'arquitectura posant per davant els aspectes de sostenibilitat davant de la creació de formes arquitectòniques extravagants.

Víctor Fernández, Ignacio Navarro i Víctor Yepes plantegen alternatives de rehabilitació del gran parc d'habitatges que van quedar sense ocupar, algunes fins i tot sense finalitzar, en desencadenar-se la crisi econòmica del 2008. Una proposta que pot ajudar a resoldre un problema social: la dificultat d'accés a l'habitatge alhora que redueix l'impacte mediambiental de les noves construccions.

"The housing cooperative in cession of use is an alternative model that aims to guarantee the right to a decent and affordable home, combat real estate speculation and promote coexistence and participatory management of real estate." This manifesto is the just the beginning of the work of Aaron Jara and Juan Villasante who will show the project of a housing cooperative in the municipality of Manuel, Valencia. The project has taken as premises the implementation of consumption criteria and sustainable lifestyles in accordance with the objectives of sustainable development.

There are numerous gardens in history that have been described as true paradises: the Hanging Gardens of Babylon, the Garden of Eden, and many others. Paolo de Marco shows recent urban policies that propose introducing nature, understood as the old ideal garden, into public space as a strategy to change the character of cities. Is it utopian to design the city as a garden?

Lenka Štěpánková highlights pavilions Y, C and Z of the Brno Exhibition Centre, interesting examples of modern Czechoslovak architecture built in the mid-20th century. It raises a debate about the rehabilitation and reuse of these buildings using sustainability criteria while preserving their original character which was none other than that of an exhibition center and trade fair.

Zero level as the space where social relations occur is the subject of the paper presented by David García Asenjo. A space that has been losing prominence in the public sphere as a result of the decreasing commercial use of ground floors in buildings due to changes in consumption habits, derived from the switching to large commercial areas and online consumption. The manuscript shows proposals that promote the integration of these premises by recovering collective use.

Isben Onen addresses the creative cycle of the architectural object which, as he explains, involves

L'arquitectura bioclimàtica i la relació amb la sostenibilitat és el tema principal de l'article de Maria Coral Albelda-Estellés Ness. Segons l'autora, "l'arquitectura bioclimàtica permet una relació simbiòtica entre les persones, la natura i l'entorn construït". A més a més de millorar l'eficiència energètica i la reducció de la dependència de recursos externs, sense renunciar al confort, fa possible un model de construcció sostenible i resilient.

Alejandro Chust Silla reflexiona sobre el futur del barri del Cabanyal a València. L'aprovació del nou Pla Especial Cabanyal-Canyamelar suposen una oportunitat per l'experimentació arquitectònica en un entorn urbà sostenible. Una oportunitat perquè els modes de vida de la societat actual queden reflectits en les noves edificacions que posen per davant els criteris de qualitat, habitabilitat i sostenibilitat.

Susana Lobo ens aborda amb una pregunta des del propi títol del treball: Quina costa: *resort* o recurs? Estudia l'afecció sobre els paisatges dunars de la costa portuguesa com a conseqüència de la pressió turística i posa com a exemple la construcció de set nous *resorts* a la península de Tróia. L'autora aposta per la protecció de la biodiversitat i l'ús sostenible dels recursos naturals.

El disseny resilient dels espais urbans per adaptar-se als efectes derivats del canvi climàtic és el marc general de l'article presentat per Alessandro Raffa. A partir de l'anàlisi qualitativa de tres projectes de regeneració de tres barris, el treball identificarà els problemes, els desafiaments i les bones pràctiques per fer resilient el teixit urbà mitjançant solucions basades en la natura i les infraestructures verdes.

D'acord amb Luigi Savio Margagliotta, l'aplicació dels criteris de sostenibilitat a la intervenció al territori tenen a veure, entre d'altres, amb l'ús del sòl, la conservació dels valors naturals i paisatgístics, així com en les estratègies de desenvolupament. A partir de l'anàlisi de quatre projectes, dedueix que l'aplicació de les sis categories vitruvianes condueixen implícitament a l'aplicació dels principis de sostenibilitat.

La Universitat Laboral de Xest es va dissenyar per acollir més de cinc mil joves estudiants en règim d'internat. L'article de Fernando Usó i María Teresa Palomares mostrarà com el

a "philosophical contemplation" and a process of reflection on "design decisions". In the development of the forms, which in the first phases appear as more dynamic and abstract, he proposes prioritizing the social approach of architecture by putting sustainability aspects ahead of the creation of extravagant architectural forms.

Víctor Fernández, Ignacio Navarro and Víctor Yepes propose alternatives for rehabilitating the large housing stock that was left unoccupied, some even unfinished, when the economic crisis of 2008 broke out. A proposal that can help solve a problem social: the difficulty of accessing housing while reducing the environmental impact of new constructions.

Bioclimatic architecture and the relationship with sustainability is the main topic of the article by Maria Coral Albelda-Estellés Ness. According to the author, "bioclimatic architecture enables a symbiotic relationship between people, nature and our built environment". It not just improves energy efficiency

and reduces dependence on external resources, without sacrificing comfort, but also makes possible a sustainable and resilient construction model.

Alejandro Chust Silla reflects on the future of Cabanyal neighborhood in Valencia. The approval of the new Cabanyal-Canyamelar Special Plan represents an opportunity for architectural experimentation in a sustainable urban environment. An opportunity because the lifestyles of today's society are reflected in the new buildings that put the criteria of quality, livability, and sustainability at the forefront.

Susana Lobo addresses us with a question from the very title of the work: What coast: resort or resource? She studies the impact on the dune landscapes of the Portuguese coast as a result of tourist pressure and gives as an example the construction of seven new resorts on the Tróia peninsula. The author is committed to the protection of biodiversity and the sustainable use of natural resources.

disseny del complex educatiu, realitzat per l'arquitecte Fernando Moreno Barberá, es va desenvolupar, tant pel que fa a la implantació territorial i arquitectònica, com pel que fa al disseny interior, gràfic i mobiliari, pensant en el benestar emocional dels seus usuaris.

Els membres de l'equip editorial confiem que els lectors i les lectores gaudisquen dels articles que tenen a continuació i que la seua lectura contribueixca a conscienciar sobre la necessitat de la col·laboració de totes i tots en la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible. Al mateix temps esperem que el vostre estudi servisca com a punt de partida per desenvolupar altres investigacions en aquest camp.

The resilient design of urban spaces to adapt them to the effects of climate change is the general framework of the paper presented by Alessandro Raffa. Based on the qualitative analysis of three regeneration projects of three neighborhoods, the work will identify the problems, challenges and best practices to make the urban fabric resilient through solutions based on nature and green infrastructures.

According to Luigi Savio Margagliotta, the application of sustainability criteria to the intervention in the territory relates to, among others, the use of the land, the conservation of natural and landscape values, as well as in the strategies of development. Based on the analysis of four projects, he deduces that the application of the six Vitruvian categories lead implicitly to the application of the principles of sustainability.

The Cheste Worker University was designed to accommodate more than five thousand young students on a boarding system. The article by Fernando Usó and María Teresa Palomares will prove how the design of this educational complex, projected by the architect Fernando Moreno Barberá, was developed, both in terms of territorial and architectural implementation, and in terms of interior design, graphics and furniture, thinking about the emotional well-being of its users.

The members of the editorial team trust that readers will enjoy the paper offered and that their reading will contribute to raising awareness of the need for everyone's collaboration in achieving the Sustainable Development Goals. At the same time, we hope that your study will serve as a starting point for developing other research in this field.